

ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẢI THIỆN KẾ TOÁN THUẾ TRONG DOANH NGHIỆP

● ĐỖ THỊ THANH TÂM

Khoa Kế toán Kiểm toán,
Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật công nghiệp

TÓM TẮT:

Bài viết đề cập đến vai trò quan trọng của kế toán thuế trong các doanh nghiệp hiện nay. Kế toán thuế không chỉ là công cụ giúp doanh nghiệp tuân thủ đúng các quy định về thuế mà còn là công cụ giúp doanh nghiệp tối ưu hóa các khoản thuế phải nộp, từ đó nâng cao hiệu quả tài chính. Bài viết cũng phân tích các yêu cầu, quy định về thuế đối với doanh nghiệp, các phương pháp kế toán thuế áp dụng trong thực tiễn và những thách thức doanh nghiệp phải đối mặt trong quá trình thực hiện nghĩa vụ thuế; từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm cải thiện và nâng cao hiệu quả công tác kế toán thuế trong doanh nghiệp giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: kế toán thuế, doanh nghiệp, thuế giá trị gia tăng, thuế thu nhập doanh nghiệp, tuân thủ thuế, tối ưu thuế.

1. Đặt vấn đề

Kế toán thuế là một trong những lĩnh vực quan trọng trong công tác kế toán tại các doanh nghiệp, bởi nó không chỉ giúp doanh nghiệp tuân thủ các quy định về thuế mà còn đảm bảo quyền lợi về mặt tài chính cho doanh nghiệp. Tuy nhiên, trong bối cảnh nền kinh tế ngày càng hội nhập và các quy định về thuế thường xuyên thay đổi, công tác kế toán thuế đang phải đối mặt với nhiều thách thức. Các doanh nghiệp phải nắm vững các loại thuế, từ thuế giá trị gia tăng (VAT), thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN), thuế thu nhập cá nhân (TNCN) đến các thuế khác liên quan, nhằm tránh được các rủi ro pháp lý và tài chính. Hơn nữa, việc áp dụng các phương pháp kế toán thuế hiệu quả cũng đóng vai trò quan trọng trong việc tối ưu hóa chi phí thuế và nâng cao hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp. Tuy nhiên, không ít doanh nghiệp

gặp khó khăn trong việc đảm bảo tuân thủ đầy đủ các quy định về thuế và áp dụng kế toán thuế một cách hiệu quả. Vì vậy, nghiên cứu và cải thiện công tác kế toán thuế trong doanh nghiệp là vấn đề cấp thiết, nhằm giúp các doanh nghiệp hoạt động hiệu quả, tuân thủ đúng quy định và góp phần vào sự phát triển bền vững của nền kinh tế.

2. Khái quát về kế toán thuế trong doanh nghiệp

Kế toán thuế là bộ phận kế toán đặc biệt liên quan đến việc ghi nhận, tính toán và báo cáo các nghĩa vụ thuế của doanh nghiệp theo quy định của pháp luật. Doanh nghiệp phải thực hiện các công tác kê khai thuế chính xác và đúng hạn để tránh vi phạm pháp luật và nộp thuế đúng mức.

Trong hệ thống thuế của Việt Nam, doanh nghiệp cần phải đối mặt với nhiều loại thuế, trong đó phổ biến nhất là thuế giá trị gia tăng (VAT),

thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN), thuế thu nhập cá nhân (TNCN) và thuế xuất nhập khẩu. Mỗi loại thuế có những yêu cầu và phương thức tính toán khác nhau, do đó, việc phân loại và tính toán chính xác là rất quan trọng.

Thuế giá trị gia tăng (VAT) là thuế đánh vào giá trị tăng thêm của sản phẩm, dịch vụ, qua từng giai đoạn sản xuất, kinh doanh. Doanh nghiệp phải kê khai và nộp thuế VAT theo phương thức khấu trừ, nghĩa là số thuế đã nộp đầu vào có thể được trừ vào số thuế phải nộp khi bán hàng hóa, dịch vụ. Đây là loại thuế phổ biến mà tất cả doanh nghiệp phải thực hiện. Quá trình kế toán VAT yêu cầu doanh nghiệp phải ghi nhận đầy đủ và chính xác các hóa đơn đầu vào, đầu ra, để đảm bảo việc tính toán VAT khấu trừ và nộp đúng hạn.

Thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN) là một loại thuế đánh vào lợi nhuận của doanh nghiệp. Mức thuế suất TNDN tại Việt Nam hiện tại là 20%, tuy nhiên có thể có những ưu đãi về thuế cho các doanh nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực đặc biệt hoặc có quy mô nhỏ. Kế toán thuế TNDN yêu cầu doanh nghiệp phải tính toán lợi nhuận trước thuế từ hoạt động sản xuất, kinh doanh, sau đó trừ đi các khoản chi phí hợp lý để xác định thu nhập chịu thuế. Việc hạch toán đúng các chi phí được phép trừ giúp giảm số thuế phải nộp, từ đó tối ưu hóa chi phí thuế cho doanh nghiệp.

Thuế thu nhập cá nhân (TNCN) áp dụng đối với thu nhập của cá nhân từ tiền lương, tiền công và các khoản thu nhập khác. Doanh nghiệp có trách nhiệm khấu trừ thuế TNCN của nhân viên và nộp cho cơ quan thuế. Việc tính toán thuế TNCN là một phần không thể thiếu trong công tác kế toán thuế của doanh nghiệp, đặc biệt đối với các doanh nghiệp có nhiều nhân viên.

Thuế xuất nhập khẩu là loại thuế đánh vào hàng hóa khi xuất khẩu hoặc nhập khẩu qua biên giới quốc gia. Loại thuế này liên quan trực tiếp đến các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực thương mại quốc tế. Các doanh nghiệp xuất khẩu hoặc nhập khẩu cần phải kê khai và nộp thuế đúng quy định, đồng thời phải tính toán chính xác các chi phí liên quan đến thuế xuất nhập khẩu.

Để thực hiện công tác kế toán thuế một cách hiệu quả, các doanh nghiệp thường áp dụng hai

phương pháp chính: phương pháp trực tiếp và phương pháp gián tiếp. Phương pháp trực tiếp yêu cầu doanh nghiệp tính toán và kê khai các khoản thuế ngay khi phát sinh giao dịch, trong khi phương pháp gián tiếp cho phép doanh nghiệp chỉ kê khai thuế vào cuối kỳ kế toán hoặc khi có yêu cầu từ cơ quan thuế. Tùy thuộc vào quy mô và loại hình hoạt động của doanh nghiệp, mỗi phương pháp sẽ có những ưu nhược điểm riêng và việc lựa chọn phương pháp kế toán thuế phù hợp là rất quan trọng.

3. Thách thức và khó khăn trong công tác kế toán thuế

Công tác kế toán thuế tại các doanh nghiệp hiện nay đối mặt với nhiều thách thức và khó khăn, chủ yếu liên quan đến việc tuân thủ các quy định pháp lý, sự thay đổi liên tục của chính sách thuế và sự phức tạp trong việc tính toán và báo cáo thuế. Một trong những vấn đề lớn nhất là sự thay đổi liên tục của các quy định thuế. Chế độ thuế của Việt Nam có sự thay đổi định kỳ, đặc biệt là những thay đổi về thuế suất, quy định về các loại thuế phải nộp, các khoản chi phí được phép trừ vào thu nhập chịu thuế, hoặc các ưu đãi thuế dành cho doanh nghiệp. Điều này gây khó khăn lớn cho các kế toán viên trong việc cập nhật thông tin và đảm bảo sự tuân thủ đúng quy định của pháp luật.

Bên cạnh đó, việc áp dụng và hiểu rõ các loại thuế khác nhau là một thách thức không nhỏ đối với các doanh nghiệp, nhất là đối với các doanh nghiệp vừa và nhỏ (SME). Các loại thuế phổ biến như thuế giá trị gia tăng (VAT), thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN), thuế thu nhập cá nhân (TNCN) và thuế xuất nhập khẩu đòi hỏi các kế toán viên phải nắm vững các quy định về kê khai và nộp thuế. Một sai sót nhỏ trong quá trình tính toán hoặc kê khai thuế có thể dẫn đến việc bị xử phạt, điều này gây ảnh hưởng lớn đến hoạt động tài chính và uy tín của doanh nghiệp. Theo khảo sát về những khó khăn của doanh nghiệp trong việc thực hiện nghĩa vụ thuế tại Việt Nam của Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI, 2022), khoảng 30% các doanh nghiệp gặp khó khăn trong việc thực hiện các nghĩa vụ thuế do không hiểu rõ hoặc không cập nhật kịp thời các thay đổi trong chính sách thuế.

Một vấn đề khác mà nhiều doanh nghiệp phải đối mặt là việc thiếu hụt nhân lực có chuyên môn cao trong lĩnh vực kế toán thuế. Điều này đặc biệt phổ biến ở các doanh nghiệp nhỏ và vừa, nơi nhân viên kế toán đôi khi phải đảm nhiệm nhiều công việc khác nhau và không có đủ thời gian để nghiên cứu kỹ các quy định pháp lý phức tạp. Việc thiếu sót trong công tác kế toán thuế có thể dẫn đến các sai sót trong việc tính toán và nộp thuế, làm gia tăng rủi ro cho doanh nghiệp. Thực tế, trong một báo cáo tỷ lệ doanh nghiệp bị phạt do vi phạm thuế của Tổng cục Thuế (2023), khoảng 15% doanh nghiệp bị phạt vì vi phạm về kê khai thuế và không tuân thủ quy định về thuế đúng hạn.

Ngoài ra, công nghệ và phần mềm kế toán thuế mặc dù ngày càng phát triển nhưng vẫn chưa được áp dụng rộng rãi ở tất cả các doanh nghiệp, đặc biệt là các doanh nghiệp nhỏ và vừa. Việc thiếu sử dụng công nghệ trong kế toán thuế dẫn đến việc xử lý các nghiệp vụ thuế thủ công, tăng cường sai sót và tốn thời gian. Một số doanh nghiệp vẫn còn gặp khó khăn trong việc áp dụng phần mềm kế toán thuế phù hợp, khiến cho công tác kê khai và báo cáo thuế trở nên chậm trễ và thiếu chính xác.

4. Giải pháp cải thiện công tác kế toán thuế trong doanh nghiệp

Để giải quyết các thách thức trong công tác kế toán thuế, doanh nghiệp cần áp dụng một số giải pháp cụ thể nhằm nâng cao hiệu quả và giảm thiểu rủi ro. Một trong những giải pháp quan trọng nhất là tăng cường đào tạo và nâng cao năng lực cho đội ngũ kế toán viên. Việc đào tạo nhân viên kế toán về các quy định thuế, các phương pháp tính toán thuế và cách thức kê khai thuế là vô cùng cần thiết để giảm thiểu các sai sót trong quá trình thực hiện nghĩa vụ thuế. Các khóa học về thuế, hội thảo và đào tạo thực tế sẽ giúp đội ngũ kế toán viên nắm vững các kiến thức pháp lý và kỹ năng cần thiết, từ đó giúp họ làm việc hiệu quả hơn.

Bên cạnh đó, doanh nghiệp cũng cần chú trọng vào việc ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác kế toán thuế. Các phần mềm kế toán thuế hiện đại có thể tự động hóa nhiều công việc, từ việc tính toán các loại thuế phải nộp, cho đến việc tạo ra các báo cáo thuế. Việc áp dụng phần mềm kế toán thuế không chỉ giúp giảm thiểu sai sót mà còn

tiết kiệm thời gian và công sức, giúp doanh nghiệp hoàn thành nghĩa vụ thuế đúng hạn. Các phần mềm như Fast Accounting, MISA, và SAP hiện nay đều hỗ trợ doanh nghiệp trong việc quản lý các khoản thuế và lập báo cáo thuế một cách chính xác và nhanh chóng.

Một giải pháp khác là doanh nghiệp cần có một bộ phận chuyên trách về thuế hoặc một chuyên gia thuế nội bộ để giám sát công tác kế toán thuế. Những chuyên gia thuế này sẽ đảm nhận việc theo dõi các thay đổi trong chính sách thuế, cập nhật các quy định mới và tư vấn cho ban giám đốc các giải pháp tối ưu hóa thuế. Họ cũng sẽ trực tiếp tham gia vào việc lập báo cáo thuế và đảm bảo tất cả các nghĩa vụ thuế đều được thực hiện đúng hạn. Thực tế, nhiều doanh nghiệp lớn hiện nay đã áp dụng mô hình này và đạt được những kết quả tích cực trong việc giảm thiểu các rủi ro thuế.

Cuối cùng, doanh nghiệp cần thường xuyên kiểm tra và rà soát lại công tác kế toán thuế của mình. Việc kiểm tra định kỳ các báo cáo thuế và hồ sơ kế toán sẽ giúp phát hiện kịp thời các sai sót và điều chỉnh trước khi có sự can thiệp từ cơ quan thuế. Các cuộc kiểm tra này có thể được thực hiện bởi các đơn vị kiểm toán độc lập để đảm bảo tính khách quan và chính xác. Theo một nghiên cứu về việc kiểm tra thuế định kỳ giúp giảm thiểu rủi ro thuế cho doanh nghiệp của Deloitte (2021), việc thực hiện các cuộc kiểm tra định kỳ giúp doanh nghiệp phát hiện ra 20-30% sai sót trong báo cáo thuế và có thể tiết kiệm chi phí đáng kể từ việc tránh được các khoản phạt do vi phạm thuế.

Những giải pháp trên sẽ giúp doanh nghiệp cải thiện công tác kế toán thuế, đảm bảo tuân thủ đúng quy định pháp lý và tối ưu hóa chi phí thuế, từ đó tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững của doanh nghiệp trong tương lai.

5. Kết luận

Kế toán thuế là một lĩnh vực quan trọng giúp doanh nghiệp không chỉ đảm bảo tuân thủ quy định pháp lý mà còn tối ưu hóa chi phí thuế. Để nâng cao hiệu quả công tác kế toán thuế, doanh nghiệp cần chủ động trong việc cập nhật các chính sách thuế mới, đào tạo nhân viên và áp dụng công nghệ trong kế toán thuế, từ đó giảm thiểu rủi ro pháp lý và tài chính ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), (2022), Khảo sát về những khó khăn của doanh nghiệp trong việc thực hiện nghĩa vụ thuế tại Việt Nam.

Tổng cục Thuế (2023), Báo cáo về tỷ lệ doanh nghiệp bị phạt do vi phạm thuế.

Deloitte (2021), Nghiên cứu về việc kiểm tra thuế định kỳ giúp giảm thiểu rủi ro thuế cho doanh nghiệp.

Bộ Tài chính Việt Nam (2022), Hệ thống thuế và các quy định pháp lý về thuế trong doanh nghiệp.

Bộ Tài chính Việt Nam (2024), Thông tư số 24/2024/TT-BTC hướng dẫn chế độ kế toán hành chính, sự nghiệp.

Nguyễn, D. K. (2021), Ứng dụng phần mềm kế toán trong doanh nghiệp vừa và nhỏ tại Việt Nam. Tạp chí Kinh tế và Phát triển, 16(2), 25-30.

Ngày nhận bài: 18/1/2025

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 6/2/2025

Ngày chấp nhận đăng bài: 20/2/2025

PROPOSING SOLUTIONS TO ENHANCE TAX ACCOUNTING PRACTICES IN ENTERPRISES

● DO THI THANH TAM

Faculty of Accounting and Auditing,
University of Economics - Technology for Industries

ABSTRACT:

This study explores the critical role of tax accounting in modern enterprises. Beyond ensuring compliance with tax regulations, tax accounting serves as a strategic tool for optimizing tax liabilities and improving financial efficiency. The study examines the current tax requirements and regulations for businesses, the practical tax accounting methods in use, and the challenges enterprises face in fulfilling tax obligations. Based on this analysis, the study offers practical recommendations to enhance the effectiveness and efficiency of tax accounting practices in contemporary enterprises.

Keywords: tax accounting, business, value added tax, corporate income tax, tax compliance, tax optimization.